

| | |
|--|---|
| ULUSLARARASI DİL, EDEBİYAT VE KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ | <i>Cilt: 3, Sayı: 1, 2020</i> |
| UDEKAD | <i>Vol: 3, Issue: 1, 2020</i> |
| INTERNATIONAL JOURNAL OF LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE RESEARCHES | <i>Sayfa – Page: 63-73</i> |
| МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ, ЛИТЕРАТУРОВЕДЧЕСКИХ И КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ | <i>E-ISSN: 2667-4262</i> |
| |  |

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DİNLEME ETKİNLİKLERİNDE KRONOLOJİK SIRALAMANIN ÖNEMİ*

THE IMPORTANCE OF CHRONOLOGICAL ORDER IN LISTENING ACTIVITIES USED IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Bayram BAŞ** & Eda TEKİN***

| MAKALE BİLGİSİ | ÖZET |
|---|--|
| <p> Geliş: 23.03.2020</p> <p> Kabul: 15.06.2020</p> <p>Anahtar Kelimeler: <i>Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Dinleme Etkinlikleri, Kronolojik Sıralama.</i></p> <p>Araştırma Makalesi</p> | <p>Dinleme, yabancı dil öğreniminin ilk basamak becerisidir ve bu becerinin geliştirilmesi dinleme metinleriyle sağlanmaktadır. Dinleme süreci; ders kitabı, radyo, televizyon ve bilgisayar gibi çeşitli araçlar vasıtasıyla gerçekleştirilebilir. Dinlenen her şey birer metindir. Bu metinlerin de özellikle yabancı dil öğretiminde önemi büyüktür ve metinler dinleyenler için anlam ifade etmelidir. Dinlediğini anlamının ölçme değerlendirilmesi de dinlenen metinlere ait etkinlik önermelerinin mantıklı bir sıralamada verilmesi ile gerçekleştirilebilir. Bu araştırmanın amacı, dinleme metinlerine yönelik etkinliklerde yer alan önermelerin kronolojik sıralamasını tespit ederek bunun sonucunda meydana gelebilecek durumları betimlemektir. Araştırmanın inceleme nesnesi, Gazi Üniversitesi Yabancılar için Türkçe (B2) ders kitabıdır. Ders kitabında yer alan 36 adet dinleme etkinliğine ait önermelerin kronolojik sıralaması değerlendirilmiştir. Araştırma bir durum çalışmasıdır. Veriler doküman incelemesi ile elde edilmiş ve içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda ders kitabındaki dinleme metinlerine ait etkinliklerin yüzde 45'inin kronolojik açıdan sıralı olmadığı tespit edilmiştir. Sıralamaya dikkat edilmemesinin dinlemede ne gibi sorunlara yol açabileceği çeşitli araştırma sonuçları ile desteklenerek değerlendirilmiştir.</p> |

| ARTICLE INFO | ABSTRACT |
|---|---|
| <p> Received: 03.23.2019</p> <p> Accepted: 06.15.2019</p> <p>Keywords: <i>Teaching Turkish as a Foreign Language, Listening Activities, Chronological Ordering.</i></p> <p>Research Article</p> | <p>Listening is the first level skill of foreign language learning and this skill is developed through listening texts. Listening process; It can be realized through various tools such as textbook, radio, television and computer. Everything that is listened to is a text. These texts are also of great importance especially in foreign language teaching and should be meaningful for those who listen. Measurement evaluation of listening comprehension can be realized by giving the activity proposals of the texts listened in a logical order. The purpose of this research is to determine the chronological order of the propositions in the activities for listening texts and to describe the situations that may occur as a result. The study object of the research is Gazi University Turkish (B2) textbook for foreigners. The chronological order of the propositions of 36 listening activities in the textbook was evaluated. Research is a case study. The data were obtained by document review and evaluated by content analysis. As a result of the research, it was determined that 45 percent of the activities related to the listening texts in the textbook are not in chronological order. What kind of problems in listening skill can be caused by not paying attention to the ranking is supported by various research results.</p> |

* Bu çalışma Second International Black Sea Conference on Language and Language Education (21-22 Eylül 2018, Sinop) adlı sempozyumda sunulan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Dinleme Etkinliklerinde Kronolojik Sıralama” başlıklı sözlü bildirin genişletilmiş hâlidir.

** Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, İstanbul / Türkiye, E-posta: bayrambas@gmail.com, ORCID  : <https://orcid.org/0000-0003-3569-9395>.

*** Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, İstanbul / Türkiye, E-posta: edatkn@hotmail.com, ORCID  : <https://orcid.org/0000-0001-6831-8101>.

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz (APA):

Baş, Bayram-Tekin, Eda (2020). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Dinleme Etkinliklerinde Kronolojik Sıralamanın Önemi”. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi (UDEKAD)*, 3 (1): 63-73. DOI: <http://dx.doi.org/10.37999/udekad.707780>.

Extended Abstract

Listening has an important place both in the acquisition of the mother tongue and in the learning of the foreign language. People acquire the language through constant listening in their mother tongue. The more listening is done in the foreign language, the faster the learning and speaking of that language. Listening is not just hearing; is the process of making sense of what is heard. This interpretation is very important in a foreign language and students are provided with various materials for this. With the development of technology, these materials have been further increased and made available. There is no speaking without listening. Listening is very important for speaking skill. The more listening in a foreign language, the more familiar the sounds of the learned language can be. In a planned foreign language learning, people generally apply to the institutions that teach the language. These institutions also prefer the textbook as the main source in language teaching. In addition, various materials are included in education, but textbooks are easily preferred both in terms of plan program and easily accessible and acquired textbooks. There are generally listening texts and activities for these texts in the textbooks for listening learning. Integrity and consistency are important for good communication. Listening texts and activities prepared for this text should be appropriate, understandable and consistent with the level of the target audience. The activities of the listening texts and the suggestions of the activities developed for them should also be in a certain order. Activity questions that are not purposefully structured and unordered may adversely affect students' focus during listening. Activity questions of listening texts were also evaluated in this context. The aim of this study is to determine the chronological order in the activity questions developed in line with the listening texts in the Turkish for Foreigners (B2) textbook and to determine the compatibility of the order with the order in the listening text.

Case study, one of the qualitative research patterns, was used in the research. In this study, since the suitability of the questions in the listening activities to the chronological order is considered as a holistic one, a holistic single pattern is used. The study objects of the research consist of 36 listening activities in Gazi University Turkish Foreigners B2 level textbook. The data were obtained by document review. The chronological ordering criterion was determined based on the 'discourse structure' section in the text specifications in the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). The questions in the listening activities were analyzed by content analysis and their compliance with the order in the listening text was determined. 16 of the 36 events in total are in the chronological order, 13 of them are in the mixed category, 7 of them are out of evaluation category. 14 of the 16 listening texts are informative text and 2 of them are narrative text. In the types of events, 10 of the 36 events are correct and incorrect tests, 9 are multiple choice tests, 6 are open-ended questions, 3 are blanks, 3 are filling tables, 2 are phrases, 1 is a making sentence with words, 1 is ending the sentence, 1 is summary writing activities.

It is seen that attention is not paid to the order in the activity questions of the listening texts in the book. This situation may cause students to not understand what they are listening to in practice. Listening skill is a skill that is difficult to understand especially when learning a foreign language because it contains pronunciation, new words, grammar and all the important points to understand a language. It is a long and practice-based process to improve listening skills in foreign language teaching and to understand each listener correctly and clearly. The sender in this study is also the listening texts and the control of the messages given by the sender is checked by the activities of the listening text. The questions of various assessment and evaluation techniques in these activities should be compatible with the listening text in order for the listeners to be understood, because the students both have to listen to one another, make sense of what they listen to and also have to do many mental activities such as answering the questions. An important percentage of activity questions are not ordered and can cause confusion, especially during listening. By paying attention to the chronological order in the activity questions, the mixed ones can be corrected and a more effective listening can be provided.

Giriş

Hem anadilinin edinilmesinde hem de yabancı dilin öğrenilmesinde dinleme çok önemli bir yere sahiptir. İnsanlar, anadilinde sürekli dinlemeye maruz kalarak dili edinirler. Yabancı dilde de ne kadar çok dinleme yapılırsa, o dili öğrenmek ve konuşmak o kadar hızlı olur. “Dil öğrenimini kolaylaştırmada dinlemenin önemli bir rolünün olduğu fark edilmiş” (Vandergrift 1999: 168), “son dönemde önemli bir değişim içinde olan dinlemenin konuşma dersinde basit bir aşama olarak görülüp ihmal edilmesi sonlanmış ve dinleme dil öğretim programlarının ana dersi haline gelmiştir” (Richards 2005: 85). “Dinlemenin dil öğrenmenin en doğal yolu olduğuna inanmak kolaydır, çünkü herkes dinleyerek ve gözlemleyerek ilk dilini öğrenmeye başlar; ancak, birçok yetişkin ikinci dil öğrencisi için dinleme, ilk dil ses sistemlerine aşına olduktan sonra ve aynı anda veya ikinci dilin senaryosunu öğrendikten sonra gelir” (Carney 2018: 1). Dinleme yalnızca işitme değil; işitilenleri anlamlandırma sürecidir. Bu anlamlandırma yabancı dilde çok önemlidir ve bunun için öğrencilere çeşitli materyaller sunulur. “Dinleme anlama faaliyetleri, öğrencilere karmaşık sesleri, ifadeleri ve içeriği daha iyi duymalarına ve başkalarıyla hedef dilde iletişim kurma yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmak için hedef dilin işitsel bileşenini sağlar. Eğitimciler, evde veya dil laboratuvarı ortamında video kaset, ses bandı veya bilgisayar tabanlı etkinlikler sağlayarak öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaya çalışırlar. Bu materyaller ile öğrenciler, hedef dilde dinleme ile kelimeleri, cümle yapılarını ve diyalogları uygulayabilirler” (Jones 2003: 41). Teknolojinin gelişmesiyle birlikte bu materyaller daha da arttırılmış ve kullanılabilir duruma getirilmiştir.

Dinleme olmadan konuşma da olmaz. Dinleme, konuşma becerisi için çok önemlidir. Yabancı dilde ne kadar çok dinleme yapılırsa o kadar çok öğrenilen dilin seslerine aşinalık olabilir. “Dinleme yalnızca bir alıcı dil becerisi değildir, konuşma becerisi yetkinliğinin gelişiminde çok önemlidir” (Nunan-Miller 1995: v).

Planlı bir yabancı dil öğreniminde insanlar genellikle o dilin eğitimini veren kurumlara başvurur. Bu kurumlar da dil öğretiminde ana kaynak olarak ders kitabını tercih ederler. Bunun yanında çeşitli materyaller de eğitime dâhil edilir ama hem plan program açısından hem de kolay ulaşılan, edinilen ders kitapları, eğitim ortamında çokça tercih edilir. “Ders kitapları, çoğu dil programlarının anahtar bileşenidir. Bazı durumlarda, bir dili öğrenenlerin aldığı girdilerin ve sınıftaki dil pratiklerinin meydana gelmesini sağlayan bir bel kemiği görevi görürler” (Richards 2001:1). Dolayısıyla ders kitaplarındaki etkinlikler çok önemlidir. Yabancı dil öğretiminde ders kitaplarında dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi alanlarına yönelik olarak çeşitli etkinlikler sunulur. Dil öğrenenler, bu etkinliklerle pratik yapma ve öğrendiklerini daha kalıcı hâle getirme imkânı bulurlar. Bu yüzden etkinlikler kitaplarda öğrencilerin anlamlı öğrenmelerini sağlayacak şekilde geliştirilmeli ve yerleştirilmelidir.

Dinleme öğrenme alanına yönelik olarak ders kitaplarında genellikle dinleme metinleri ve bu metinlere yönelik etkinlikler bulunmaktadır. Dinleme metinlerinin ve bu metne yönelik olarak hazırlanan etkinliklerin hedef kitlenin seviyesine uygun, anlaşılır, tutarlı olması gerekir. İyi bir iletişim için bütünlük, tutarlılık önemlidir. “Dinleme örtük yapıları ve karmaşık bir süreç oluşturduğu için bu süreç, ele alınacağı ders ve bu derste kullanılan stratejilerle

uyumlu hâle getirilmeli” (Bozorgian 2012:1) ve bu doğrultuda bir sıralama oluşturulmalıdır. Dinleme metinlerine ait etkinlikler ve bunlara yönelik geliştirilmiş etkinlik önermeleri de belirli bir sıralamada olmalıdır. Amaçlı olarak yapılandırılmamış ve sıralanmamış önermeler dinleme esnasında öğrencilerin odaklanmasını olumsuz yönde etkileyebilir.

Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nde dört temel beceriye ilişkin seviye seviye dil öğrenimi ile ilgili bilgiler aktarılmaktadır. Dil öğrenimiyle ilgili tüm detaylara değinilmektedir. Bunlardan biri de metin özellikleri başlığı altında yer alan söylem yapısıdır. “Söylem yapısı, bilgi işlemedeki karmaşıklık aşağıdaki etmenlerden dolayı azaltılır: Metnin tutarlılığı ve açık yapısı (kronolojik sıralama; ayrıntılarıyla açıklanmadan önce noktaların açıkça vurgulanması ve ifade edilmesi gibi); bilgilerin üstü kapalı değil de açık bir şekilde ifade edilmesi; çelişkili veya şaşkırtıcı bilgilerin olmaması” (TELC 2013: 163). Dinleme metinlerine ait etkinlik önermeleri de bu bağlamda değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın amacı, Yabancılar için Türkçe (B2) ders kitabında yer alan dinleme metinleri doğrultusunda geliştirilmiş etkinlik önermelerindeki kronolojik sıralamayı tespit etmek ve sıralamanın dinleme metnindeki sıralama ile uyumunu belirlemektir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. “Durum çalışması; güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir çalışmadır” (Yin 1984: 23’ten aktaran; Yıldırım-Şimşek 2016: 289). Bu çalışmada dinleme etkinliklerinde yer alan önermelerin kronolojik sıralamaya uygunluk durumu bütüncül olarak ele alındığı için durum çalışması desenlerinden bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır.

Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Araştırmanın inceleme nesnelərini Gazi Üniversitesi Yabancılar için Türkçe B2 seviyesi ders kitabında yer alan 36 adet dinleme etkinliği oluşturmaktadır. Problemin ortaya çıkma sürecinde bu kitaptaki etkinliklerin araştırmacılar tarafından kullanılıyor olması sebebi ile inceleme nesnesi olarak seçilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Veriler, doküman incelemesi ile elde edilmiştir. Kronolojik sıralama ölçütü Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (CEFR)’ndeki metin özelliklerinde yer alan ‘söylem yapısı’ bölümü esas alınarak belirlenmiştir. Etkinlikler sıralı, karışık ve değerlendirme dışı olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır ve tablo-1’de gösterilmiştir.

Verilerin Analizi

Dinleme etkinliklerinde yer alan önermeler içerik analizi ile incelenmiş ve dinleme metnindeki sıralama ile uyumu belirlenmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yapılmıştır. Gazi Üniversitesi Yabancılar için Türkçe ders kitabındaki dinleme metinleri dinlenmiştir ve dinleme esnasında metinlere ait etkinlik önermeleri sırası, içerik analizi ile tespit edilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmada, Gazi Üniversitesi Yabancılar için Türkçe (B2) ders kitabındaki dinleme metinlerine ait etkinlik önermelerinin metinle uyumu bağlamında sıralamaları incelenmiştir. Gazi Üniversitesi Yabancılar için Türkçe B2 ders kitabında 5 bölüm bulunmaktadır. Her bölümde dört tane alt tema ve dinleme metni vardır. Bu dinleme metinlerinin etkinlikleri sıralı, karışık ve değerlendirme dışı olmak üzere üç kategoride belirlenmiştir. Sıralı, karışık ve değerlendirme dışı dinleme metinleri etkinlik önermeleri bölümlere göre aşağıda Tablo-1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Dinleme Metinleri Etkinlik Önermelerinin Kronolojik Durumu

| Bölüm Adı | Metnin Adı | Metnin Türü | Etkinlik Kodu | Etkinlik Türü | Sıralı | Karışık | Değerlendirme Dışı |
|-----------|--------------------------|----------------|---------------|-------------------------|--------|---------|--------------------|
| 1 | Atatürk'ün Sanat Sevgisi | Bilgilendirici | A | Doğru-Yanlış | | + | |
| | GDO | Bilgilendirici | A | Doğru-Yanlış | + | | |
| | GDO | Bilgilendirici | B | Çoktan Seçmeli Test | | | + |
| | Mimar Sinan | Bilgilendirici | A | Doğru-Yanlış | | + | |
| | Sirk Hayvanları | Bilgilendirici | A | Doğru-Yanlış | | + | |
| 2 | Gelecek Gençlerin | Bilgilendirici | A | Çoktan Seçmeli Test | | + | |
| | Can Güvenliği | Bilgilendirici | A | Açık Uçlu Sorular | + | | |
| | Çoklu Zekâ | Bilgilendirici | A | Çoktan Seçmeli Test | | + | |
| | Çoklu Zekâ | Bilgilendirici | B | Tablo Doldurma | + | | |
| | Gelinciğin Hikâyesi | Bilgilendirici | A | Açık Uçlu Sorular | + | | |
| | Gelinciğin Hikâyesi | Bilgilendirici | B | Çoktan Seçmeli Test | | | + |
| 3 | Uzaya Seyahat | Bilgilendirici | A | Çoktan Seçmeli Test | | + | |
| | Uzaya Seyahat | Bilgilendirici | B | Doğru-Yanlış | | + | |
| | Mağara Resimleri | Bilgilendirici | A | Açık uçlu sorular | + | | |
| | Mağara Resimleri | Bilgilendirici | B | Cümleleri açıklama | + | | |
| | Mağara Resimleri | Bilgilendirici | C | Kelimelerle cümle kurma | | | + |
| | Müzik Ruhun Gıdasıdır | Bilgilendirici | A | Çoktan Seçmeli Test | + | | |
| | Müzik Ruhun | Bilgilendirici | B | Boşluk Doldurma | + | | |

| Bölüm Adı | Metnin Adı | Metnin Türü | Etkinlik Kodu | Etkinlik Türü | Sıralı | Karışık | Değerlendirme Dışı |
|-----------|--------------------------|----------------|---------------|---------------------|--------|---------|--------------------|
| | Gıdasıdır | | | | | | |
| | Bir Film | Bilgilendirici | A | Açık Uçlu Sorular | + | | |
| | Bir Film | Bilgilendirici | B | Cümleleri açıklatma | + | | |
| 4 | Matematik Nedir? | Bilgilendirici | A | Açık Uçlu Sorular | | + | |
| | Matematik Nedir? | Bilgilendirici | B | Doğru-Yanlış | + | | |
| | Yaşlı Adam ve Oğulları | Öyküleyici | A | Sonunu getirme | | | + |
| | Göl Olmak | Öyküleyici | A | Özet yazdırma | | | + |
| | Göl Olmak | Öyküleyici | B | Tablo doldurma | | | + |
| | Kitap Okumak | Bilgilendirici | A | Doğru-Yanlış | + | | |
| | Kitap Okumak | Bilgilendirici | B | Boşluk Doldurma | + | | |
| | Kitap Okumak | Bilgilendirici | C | Çoktan Seçmeli Test | | | + |
| 5 | Sanat Tarihine Giriş | Bilgilendirici | A | Çoktan Seçmeli Test | + | | |
| | Minyatir ve Nakış | Bilgilendirici | A | Açık Uçlu Sorular | | + | |
| | Minyatir ve Nakış | Bilgilendirici | B | Doğru-Yanlış | | + | |
| | Bunları Biliyor musunuz? | Bilgilendirici | A | Boşluk Doldurma | + | | |
| | Bunları Biliyor musunuz? | Bilgilendirici | B | Doğru-Yanlış | | + | |
| | Spor Haberleri | Bilgilendirici | A | Doğru-Yanlış | + | | |
| | Spor Haberleri | Bilgilendirici | B | Çoktan Seçmeli Test | | + | |
| | Spor Haberleri | Bilgilendirici | C | Tablo doldurma | | + | |

Tablo-1: Dinleme metinlerine ait etkinlikler önermelerinin sıralama durumları.

Toplam 36 etkinliğin 16'sı sıralı, 13'ü karışık, 7'si değerlendirme dışı kategorisindedir. Metin türü olarak 16 dinleme metninin 14'ü bilgilendirici metin niteliğinde, 2'si öyküleyici metindir. Etkinlik türlerinde, 36 etkinliğin 10'u doğru yanlış testi, 9'u çoktan seçmeli test, 6'sı açık uçlu sorular, 3'ü boşluk doldurma, 3'ü tablo doldurma, 2'si cümleleri açıklatma, 1'i kelimelerle cümle kurma, 1'i sonunu getirme, 1'i özet yazdırma etkinlikleridir.

Atatürk'ün Sanat Sevgisi adlı dinleme metnine ait doğru-yanlış etkinliğindeki önermelerde sıralamaya dikkat edilmemiştir. Etkinlik önermeleri karışık olarak sunulmuştur.

GDO adlı dinleme metnine ait doğru-yanlış etkinlik önermelerinde sıralamaya dikkat edilmiştir. B bölümündeki tek bir sorudan oluşan çoktan seçmeli test değerlendirme dışı tutulmuştur.

Mimar Sinan adlı dinleme metnine ait doğru-yanlış etkinlik önermelerinde sıralamaya dikkat edilmemiştir. Etkinlik karışıktır.

Sirk Hayvanları adlı dinleme metnine ait doğru-yanlış etkinlik önermelerinde sıralamaya dikkat edilmemiştir. Etkinlik karışıktır.

Gelecek Gençlerin adlı dinleme metnine ait çoktan seçmeli test etkinliğinde sıralamaya dikkat edilmemiştir. Etkinlik içinde yer alan önermeler karışık olarak verilmiştir.

Can Güvenliği adlı dinleme metnine ait açık uçlu sorular etkinlik önermelerinde sıralamaya dikkat edilmiştir. Etkinlik sıralıdır.

Çoklu Zekâ Kuramı adlı dinleme metnine ait etkinlikte A bölümündeki çoktan seçmeli test etkinlik önermeleri karışık, B bölümündeki tablo doldurma etkinlik önermeleri sıralıdır.

Gelinciğin hikâyesi adlı dinleme metnine ait A bölümündeki açık uçlu sorular etkinlik önermeleri sıralıdır. B bölümündeki çoktan seçmeli test etkinlik önermeleri değerlendirme dışı tutulmuştur. Çünkü tek sorudur.

Uzaya Seyahat adlı dinleme metnine ait A bölümündeki çoktan seçmeli test etkinlik önermeleri ve B bölümündeki doğru-yanlış etkinlik önermeleri karışıktır.

Mağara Resimleri adlı dinleme metnine ait A bölümündeki açık uçlu sorular etkinlik önermeleri sıralıdır. B bölümündeki cümleleri açıklama etkinlik önermeleri sıralıdır. C bölümündeki ise kelimelerle cümle kurma etkinlik önermeleri değerlendirme dışı tutulmuştur. Çünkü bu etkinlikte sıralama önemli değildir. Öğrencilerden kelimelerle cümle kurmaları istenmektedir.

Müzik Ruhun Gıdasıdır adlı dinleme metnine ait A bölümündeki çoktan seçmeli test etkinlik önermeleri sıralıdır. B bölümündeki boşluk doldurma etkinlik önermeleri de sıralıdır; ancak dinleme metninde önce B bölümünden bahsedilip sonra A bölümünden bahsedildiği için bir karışıklık oluşmaktadır. İki etkinliğin yer değiştirmesi gerekmektedir.

Bir Film adlı dinleme metnine ait A bölümündeki açık uçlu sorular sorma etkinlik önermeleri sıralıdır. B bölümündeki cümleleri açıklama etkinlik önermelerinde de sıralıdır.

Matematik Nedir? dinleme metnine ait A bölümündeki açık uçlu sorular sorma etkinlik önermeleri karışıktır. B bölümündeki doğru-yanlış testi etkinlik önermeleri sıralıdır. Her iki bölüme de baskı hatası olduğu düşünülen A harfi verilmiştir.

Yaşlı Adam ve Oğulları adlı dinleme metnine ait hikâyenin sonunu getirme etkinlik önermesi değerlendirme dışı tutulmuştur, çünkü bu etkinlikte sıralama önemli değildir. Öğrencilerden dinledikleri hikâyenin sonunu getirmeleri istenmektedir.

Göl Olmak adlı dinleme metnine ait A bölümündeki özet yazdırma etkinlik önermesi ve B bölümündeki tablo doldurma etkinlik önermesi değerlendirme dışı tutulmuştur, çünkü bu etkinliklerde sıralama önemli değildir.

Kitap okumak adlı dinleme metnine ait A bölümündeki doğru-yanlış testi etkinlik önermeleri sıralıdır. B bölümündeki boşluk doldurma etkinlik önermeleri de sıralıdır. C bölümünde çoktan seçmeli test etkinliği önemesi değerlendirme dışı tutulmuştur, çünkü tek sorudur.

Sanat Tarihine Giriş adlı dinleme metnine ait A bölümündeki çoktan seçmeli test etkinlik önermeleri sıralıdır.

Minyatür ve Nakış adlı dinleme metnine ait A bölümündeki açık uçlu sorular sorma etkinlik önermeleri karışıktır. B bölümündeki doğru yanlış testi etkinlik önermeleri de karışıktır.

Bunları Biliyor musunuz? adlı dinleme metnine ait A bölümündeki boşluk doldurma etkinlik önermeleri sıralıdır. B bölümündeki doğru yanlış testi etkinlik önermeleri ise karışıktır.

Spor Hikâyeleri adlı dinleme metnine ait A bölümündeki doğru-yanlış testi etkinlik önermeleri sıralıdır. B bölümündeki çoktan seçmeli test etkinlik önermeleri karışıktır. C bölümündeki tablo doldurma etkinlik önermeleri de karışıktır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Etkinliklerin tamamı incelendikten ve değerlendirildikten sonra aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Kitaptaki dinleme metinlerine ait etkinlik önermelerinde sıralamaya dikkat edilmediği görülmektedir. Bu durum da uygulamada öğrencilerin dinlediklerini anlayamamalarına sebep olabilmektedir. Dinleme becerisi özellikle yabancı dil öğrenirken zor anlaşılan bir beceridir çünkü içerisinde telaffuz, yeni kelimeler, dil bilgisi, bir dili anlayabilmek için tüm önemli hususları içerir. Yabancı dil öğretiminde dinleme becerisini geliştirebilmek, her dinlediğini doğru ve net bir şekilde anlayabilmek uzun ve pratiğe dayalı bir süreçtir. “Dinleme becerisinin mesajların etkili bir şekilde alınmasında anahtar rolü vardır. Dinleme, bir kişinin ne söylediğini işitme ve konuşan kişiyle psikolojik katılımın birleşimidir. Dinleme bir dilde beceridir... Kişilerarası başarılı bir iletişim için dinleyici, göndericinin verdiği anlamı ve içeriği anlamalıdır” (Tyagi 2013: 1). Bu araştırmadaki gönderici de dinleme metinleri olup göndericinin verdiği mesajları alıcının anlayıp anlamadığının kontrolü dinleme metnine ait etkinliklerle yapılmaktadır. Bu etkinliklerdeki çeşitli ölçme değerlendirme tekniklerine ait önermeler, dinlenenlerin anlaşılabilmesi için dinleme metniyle sıralama olarak uyumlu olmalıdır, çünkü öğrenciler hem birini dinlemekte hem dinlediklerini anlamlandırmaya çalışmakta hem de sorulara cevap verme gibi birçok zihinsel faaliyeti aynı anda yapma durumunda kalmaktadırlar. “Dinleme etkinlikleri, öğrencilerin dinlenen metinden neler anladıklarını ortaya çıkarmak için kullanılır. Bu yüzden bu etkinlikler çok dikkatli seçilmelidir. Ölçmeyi en iyi derecede yapmalıdır. Dinlemeyi zorlaştıran birçok neden vardır ve bunlardan kaçınılmalıdır. Hem dinleyip hem yazmak zor bir şeydir” (Underwood 1989: 48). Etkinlik önermelerinin dinleme metni ile kronolojik olarak aynı sıralamada olması, dinleyicilerin verilen mesajı daha iyi anlamalarını sağlar.

“Dinlediklerini yanlış anlamamanın bildikleri kelimeleri o anda tanıyamamak, anlam üzerinde düşünürken gelecek olan bölümleri kaçırmak, konuşma akışını birleştirememek, metnin başını kaçırmak, çok zor konsantre olmak ya da konsantre olamamak, duyduklarını çabuk unutmak, duyulan kelimeleri zihinsel olarak temsil edememek, art arda gelen bölümleri, öncesinde yaşanan problemlerden dolayı anlayamamak, kelimeleri anlamak ama mesajı çıkaramamak, mesajdaki ana düşüncelerde karışıklık yaşamak gibi birçok nedeni vardır” (Goh 2000: 59). “Dinleme başkalarının neler söylediğini tanımlayabilmek ve anlayabilmektir. Bu da konuşmacının aksan ya da telaffuzunu, dil bilgisini, söz varlığını ve anlamını yakalamayı içerir” (Howatt-Dakin 1974’ten aktaran; Yagang 1993). “Bir dinleyici, dinleme problemlerine ait birçok faktörün içinden kendisinin geride kalma sebebini, bir faktör ile tanımlayabilir. Örneğin, bazı dinleyiciler sözlü bir pasajın anlaşılmasının zor olduğunu düşünebilir, çünkü konuşmacı çok hızlı konuşuyor olabilir, aslında sebep konuşmacının hızı değil; telaffuz, konuşmadaki takılmalar, duraklamalar ve çeşitli vurgular gibi zorluğa neden olan bazı başka durumlardır” (Hasan 2000: 137). Bu durumlara bir de dinleme esnasında veya sonrasında dinlenen metinle ilgili karışık etkinlikler verilince dil öğrenenler o metnin mesajına tam anlamıyla ulaşamayabilir ve hatalar yapabilirler.

İnsanlar yabancı dilde genellikle “Anlıyorum ama konuşamıyorum.” derler; ancak bir o kadar da dinlediğini anlayamadığı için konuşamayanlar vardır. Bu durumun çeşitli sebepleri olabilir. “Yabancı dil öğrenen öğrencilerden bir kaydı dinlemeleri istendiğinde konuşan kişi ile iletişim kurabilmeleri mümkün değil ve dolayısıyla kullanılmış olabilecek herhangi bir sözsüz ipucunu yakalama şansları yok. Bu nedenle dinlemenin zorluğu yalnızca sesleri ya da kelimeleri yakalayabilmekten değil, ayrıca dinlenen metnin özünü ya da önemli detaylarını kaybetmekten gelmektedir” (Renandya-Farrell 2010: 52). Yabancı dil öğrenenler dinlediklerini anlayarak iletişime geçebilir ve dinlediklerini anladıkça motivasyonları gelişebilir. “Dinleme yetkinliği ve dinleme kaygısı, dinleme metinlerinde dinlediğini anlama ile güçlü ilişkilere sahiptir” (Carney 2018: iv). “Bir dinleme ve görüntüleme görevinin zorluğunu herhangi bir mutlak terimle belirlemeye çalışmak zordur. Zorluk düzeyini etkileyen üç yönü, yani metin, görev ve bağlam özelliklerini dikkate alarak, manipüle edilebilecek bu yönler için görevlerin özelliklerini tanımlamak mümkündür” (Hoven 1999: 82). Bu yüzden iletişimin içerisinde değerlendirilebilecek içerik yani etkinlik önermelerinin sıralaması da dinlenenleri anlamak açısından önemlidir. Etkinlik önermelerinin önemli bir yüzdesi sıralı değildir ve özellikle dinleme esnasında zihin karışıklığına sebep olabilmektedir. Etkinlik önermelerinde sıralamalara dikkat edilip karışık olanlar düzeltilebilir ve daha etkili bir dinleme sağlanabilir.

Etik Beyan

“Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Dinleme Etkinliklerinde Kronolojik Sıralamanın Önemi” adlı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; ULAKBİM TR Dizin 2020 ölçütlerine göre çalışmada etik kurul onayını gerektiren herhangi bir veri toplama ihtiyacı duyulmamıştır.

Kaynakça

- Bozorgian, Hossein (2012). "Metacognitive Instruction Does Improve Listening Comprehension". *International Scholarly Research Network ISRN Education*. 1-6. doi:10.5402/2012/734085
- Carney, Nathaniel. (2018). *Diagnosing L2 English Learners' Listening Comprehension Abilities With Scripted And Unscripted Listening Texts*. Doktora Tezi. Amerika: Temple University.
- Goh, Christine C.M. (2000). "A Cognitive Perspective On Language Learners' Listening Comprehension Problems". *System*, 28 (1): 55-75.
- Hasan, Ali. S. (2000). "Learners' Perceptions Of Listening Comprehension Problems". *Language Culture And Curriculum*, 13 (2): 137-153.
- Hoven, Debra (1999). "A Model For Listening And Viewing Comprehension In Multimedia Environments". *Language Learning & Technology*, 3 (1): 88-103.
- Howatt, Anthony-Dakin, Julian (1974). *Language Laboratory Materials*. (ed. J. P. B. Allen, S. P. B. Allen, and S. P. Corder).
- Jones, Linda. C. (2003). "Supporting Listening Comprehension And Vocabulary Acquisition With Multimedia Annotations: The Students' Voice". *CALICO journal*, 21 (1): 41-65.
- Nunan, David-Miller, Lindsay (1995). *New Ways In Teaching Listening*. Alexandria: Va: Teachers of English to Speakers of Other Languages, Inc.
- Renandya, Willy A.-Farrell, Thomas S.C. (2010). "Teacher, The Tape Is Too Fast!'Extensive Listening In ELT". *ELT journal*, 65 (1): 52-59.
- Richards, Jack C. (2001). "The Role Of Textbooks In A Language Program. Retrieved". *RELC Guidelines*, 23 (2): 1-6.
- Richards, Jack C. (2005). "Second Thoughts On Teaching Listening". *RELC Journal*, 36 (1): 85-92.
- TELC (2013). "Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme".
https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_oneriler_AEeraevesi 02.12.2019.
- Tyagi, Babita (2013). "Listening: An Important Skill And Its Various Aspects". *The Criterion An International Journal in English*, 12: 1-8.
- Underwood, Mary (1989). *Teaching Listening*. London: New York: Longman.
- Vandergrift, Larry (1999). "Facilitating Second Language Listening Comprehension: Acquiring Successful Strategies". *ELT Journal*, 53 (3): 168-176.
- Yagang, Fan (1993). "Listening: Problems And Solutions". *In English Teaching Forum*, 31 (2): 16-19.

Yin, Robert (1984). *Case Study Research: Design and Methods*. Beverly Hills, Calif: Sage Publications.

Yıldırım, Ali-Şimşek, Hasan (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.